

Виступ
на засідання РМО учителів початкових класів „Школа учителя 4 класу“
з питання
„Профілактика виникнення порушень у психічному розвитку дітей, труднощів
у навчанні та формуванні особистості“

За останні три роки відмічається тривожна тенденція зростання кількості дітей з відхиленнями фізичного та психічного здоров'я, які зумовлюються біологічними, екологічними, соціально-психологічними та іншими чинниками, а також їх поєднанням. Також зростанням кількості соціально-неблагонадійних сімей, труднощі адаптації до шкільного навантаження, важкі соматичні захворювання (багато численні пневмонії, ангіни та ін.), що мають місце вже в перші роки життя. Значну частину серед цих дітей займають діти із затримками психічного розвитку (ЗПР), яких на фоні загального погіршення дитячого здоров'я стає дедалі більше.

На сьогоднішній день на „Д“ обліку у психіатра перебуває 8 дітей дошкільного віку та 53 дитини шкільного віку. Із них пройшли психолого-педагогічне вивчення на засіданнях ПМПК 10 дітей із ЗПР дошкільного віку та 28 учнів із ЗПР шкільного віку.

Затримка психічного розвитку розглядається як межовий стан між нормою та патологією психічного розвитку дитини. ЗПР властиві розлади інтелектуальної та емоційно-вольової сфери. Якщо дитина не отримує своєчасної допомоги, у неї під впливом невдач у навчанні, спілкуванні з ровесниками та дорослими виникають негативні зміни особистості.

Діти із затримкою психічного розвитку становлять найчисленнішу групу серед тих, які потребують спеціальної допомоги у процесі навчання та соціально-трудової адаптації. Вони значною мірою визначають контингент учнів, особливо початкової школи, які стійко не встигають. Тому своєчасна корекція розвитку дітей є водночас і розв'язанням проблеми шкільного невивчення та правопорушень учнів.

Деякі дослідники наводять статистичні дані про те, що більше половини неповнолітніх правопорушників мають знижений рівень інтелектуального розвитку. Причини такого взаємозв'язку досить очевидні: дитина, яка не знайшла свого місця в школі через труднощі в навчанні, стає здобиччю вулиці, шукає самоствердження в асоціальній поведінці. Отже, налагодження системи допомоги дітям із затримкою психічного розвитку набуває важливого суспільного значення.

Затримка психічного розвитку - це уповільнення темпу розвитку психічних процесів (пам'ять, мислення, увага, уява), яке частіше виявляється під час вступу до школи і виражається в недостатності загального запасу знань, обмеженості уявлень, незрілості мислення, малій інтелектуальній цілеспрямованості, переважанні ігрових інтересів, швидкого перенасичення в інтелектуальній діяльності. При цьому в одних випадках на перший план виступатиме затримка розвитку емоційної сфери (різні види інфантилізму), а порушення в інтелектуальній сфері будуть виражені не різко. У інших випадках, навпаки, переважатиме уповільнення розвитку інтелектуальної сфери.

Проте в межах доступного матеріалу ці діти здатні скористатися допомогою; вони дуже чутливі до позитивної стимуляції, під впливом якої стають уважнішими і продуктивнішими. Тому про таких дітей ми говоримо, що в умовах індивідуальної

роботи вони виявляють достатню наочність, тобто здатність засвоювати знання і свідомо ними керуватися.

Але вони зовсім не готові до навчання в умовах масової школи і випадають з навчального процесу. Саме тому їм необхідна тривала й систематична корекція у спеціально організованих умовах навчання, які б враховували їхні індивідуальні можливості в темпі засвоєння знань та просування в розвитку. Такими особливостями характеризується значна частина учнів та дітей сьогоденних шкіл та дошкільних закладів. Звичайно в ідеалі, це спеціальні класи та спеціальні навчальні заклади.

Не всі батьки мають змогу і бажання віддати свою дитину в спецзаклад.

При вчасно організованій корекційно-розвивальній роботі в умовах ЗНЗ діти із ЗПР досягають рівня розвитку та засвоєння знань однолітків.

Корекційна допомога дітям із затримкою психічного розвитку потребує системи заходів.

По-перше: Практика широкого впровадження корекційної допомоги дітям із затримкою психічного розвитку потребує системи їх активного виявлення та здійснення їх моніторингу серед дошкільників та молодших школярів. Вона може бути забезпечена узгодженою співпрацею дошкільної та шкільної психологічної служб з психолого-медико-педагогічними консультаціями.

По - друге: психолого-педагогічне вивчення на засіданні ПМПК.

По-третє: власне здійснення психолого-педагогічної корекції недоліків згідно рекомендацій ПМПК.

У методиці навчання таких дітей спочатку багато місця займають ігрові форми, подібні до тих, що використовуються в роботі з дошкільниками, з метою поступового підведення дітей до оволодіння навчальною діяльністю та роллю учня. Таким чином протягом початкового навчання діти засвоюють повний обсяг програми початкової масової школи.

Інтегроване та інклюзивне навчання дітей із затримкою психічного розвитку

Діти, яким психолого-медико-педагогічною консультацією встановлено діагноз затримки психічного розвитку та визначено зміст корекційного навчання, можуть відвідувати масову школу на загальних засадах, отримуючи право на додаткові години корекційних занять з педагогом в тиждень або перебувати на інклюзивній формі навчання.

Чим пізніше виявлені навчальні труднощі у дитини, тим складнішим буде процес щодо їхньої компенсації. Як уже наголошувалося, затримка психічного розвитку за сприятливих умов навчання і виховання дитини великою мірою піддається корекції і компенсації. Було б небажно, якби в молодшому шкільному віці можливості розвитку дитини були втрачені через неадекватні потребам дитини умови навчання. Зрозуміло, що оптимальними умовами для початку навчання дитини із затримкою психічного розвитку є спеціальний клас інтенсивної педагогічної корекції при масовій загальноосвітній школі. Проте сьогодні таких класів дуже мало, і дитина дуже часто змушена навчатися у масовому класі. За цих умов успішність її навчання великою мірою залежатиме від єдності зусиль усіх зацікавлених сторін.

Завідувачка психолого-медико-педагогічної консультації

І.Б.Копайгора